

ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದರೆ ಇದರ ಭಾಗೀದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗೀದಾರರಲ್ಲಿ ಶಾಲಾಡಳಿತ, ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಮಕ್ಕಳು, ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯವು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆಯ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆ, ಕೌಶಲ ಸೃಷ್ಟಿ, ಉದ್ಯೋಗ ನೇಮಕ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿರಂತರತೆ ಇಂತಹ ಸಂಕುಚಿತ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಶಾಲೆಯು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಗುರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಗುರಿಗಳೇ ಶಾಲೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳೆನಿಸಿದರೆ, ನಾವು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು, ನ್ಯಾಯಪರತೆ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಕಾನೂನಿನ, ನೈತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ಮೇಲಿನ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಸರಿ ಮತ್ತು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವಿವೇಚನೆ ಹಾಗೂ ಸಬಲೀಕರಿಸುವ, ಆರೈಕೆಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದ ಮೂಲಭೂತ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಗಳು ನಮಗೆ ಕಲಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ, ನಾವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಲಭೂತ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದರೆ ನಾವು ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಆಚರಣೆಗಳು, ದೈನಂದಿನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಅಥವಾ ನಂಬಿಕೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ, ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ 'ನೀಡಲಾದ' ಗಣಗಳೆಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಾಲೆಯ ಘಟಕಗಳು ರಚಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪುನಾರಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಇದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಶಾಲೆಯು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಘಟಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು (ಇದರ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ, ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಣ) ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಘಟಕಗಳ ವಿಭಿನ್ನ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು. ಭಾರತೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ತಪ್ಪು ಎಂದರೆ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಶಾಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ನಾವು ಎರಡು ಕಲ್ಪಿತ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಇವು ಭಾರತದ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತವೆ.

ಶಾಲೆ A

ಈ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು 1970ರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ದೂರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪ್ರಮುಖ ವೃತ್ತಿ ಎನಿಸಿದ್ದವು. ಈ ಶಾಲೆಯು ಪಂಚಾಯತ್‌ನ ಸುಮಾರು ಆರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಮೊದಲ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ, ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ಆ ಪಂಚಾಯತ್‌ನ ಪ್ರಬಲ ಜಾತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ (ಎಸ್.ಸಿ.) ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ (ಎಸ್.ಟಿ.) ಕುಟುಂಬದವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಅವಕಾಶ ವೆಚ್ಚವು¹ ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಸಹ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿದ ನೇರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಕರಿದ್ದರು. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವರು, ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮನೆಗಳಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರಬಲ ಜಾತಿಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಕರು ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಶಾಲಾ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮೀರಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಯ, ಅವಕಾಶಗಳು ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೆರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಇವರು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದ ಕೆಳವರ್ಗಗಳಿಂದ ಬಂದ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಧನೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಬಲ ಜಾತಿಯವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದಿನ ಹಂತದ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದರೆ, ಅನನುಕೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಗಡಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆರಂಭದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ದಶಕಗಳು ಕಳೆದಂತೆ ಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು. ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರಿಗಳು ನಡೆದವು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಂಗ್ಲ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿದವು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ

ಬೇಕಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಒಟ್ಟಾರೆ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಪ್ರಬಲ ಜಾತಿಯ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದರು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಎಸ್.ಸಿ., ಎಸ್.ಟಿ. ಮತ್ತು ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ (ಒಬಿಸಿಗಳು) ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಈ ವರ್ಗಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹುಡುಗಿಯರು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಬಂದರು.

ಏಕೆಂದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟಗಳ ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಅವಕಾಶ ವೆಚ್ಚಗಳು ಮತ್ತು ನೇರ ಆರ್ಥಿಕ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಈ ಹಿಂದಿಗಿಂತಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ತಗ್ಗಿಸಿದವು. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮೊದಲ ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ನೆರವು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳು - ಇಂತಹ ಸಂಕ್ರಮಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೆಣಗಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ಬದ್ಧತೆ ಇರುವ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವ ಯೋಗ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಥವಾ ಒಂದಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಕರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯು ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಿಂದಿನ ಸಾಧನೆಯು, ಹೊಸ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡುವೆ ಜಾತಿ ವಿಂಗಡಣೆಯ ಕುರಿತ ನಂಬಿಕೆಗಳಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಶಾಲಾ ವಾತಾವರಣದ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಶಾಲಾ ಕಲಿಕೆ, ನಿರಂತರ ಹಾಜರಾತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ನೆರವಿನ ರೂಪಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಯೋಜನಗಳ ಕುರಿತು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ರೂಪಿಸಬೇಕಾದುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅರಿತುಕೊಂಡರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ದಾಖಲಾತಿಯ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಸವಲತ್ತಿನ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಬಂದವರು) ಮುಂದಿನ ಹಂತದ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು.

ಶಾಲಾ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಶಾಲಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಏನು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲಾಯಿತು. ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ತರಗತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಲಿಂಗವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತರು. ಆದರೆ ಸಭೆಯ ಅಂಗವೆನಿಸುವ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯರು ಹಾಗೂ ಹುಡುಗರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ನಾಡಗೀತೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುವುದು, ತರಗತಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಒಡನಾಟವನ್ನು ಸಹ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡರು. ವಾರದ ಅರ್ಧ ದಿನವನ್ನು ಅವರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು, ಈ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಅವರು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಮೀಸಲಿಟ್ಟರು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರೂ ಸಹ,

ಅವರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಇರಲಿ ಅಥವಾ ಇರದಿರಲಿ, ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು.

ಶಾಲೆ B

ಈ ಖಾಸಗಿ ಅನುದಾನರಹಿತ ಶಾಲೆಯು 1960ರ ದಶಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಶಾಲೆ Aಯು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ಆದರೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರೋಪಕಾರಿ ಹೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಆಗಿ ಈ ಶಾಲೆಯು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿರುವ ಟಯರ್ - 1 ನಗರದ ಹೃದಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಲೆಯು ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ಆರಂಭಿಕ ದಾಖಲಾತಿಗಳು ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನರಿಂದಲೇ ಬಂದವು. ಮುಂದೆ ಬಾಯಿ ಮಾತಿನ ಶಿಫಾರಸಿನ ಕಾರಣ ಇದೇ ವರ್ಗದ ಜನರಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ದಾಖಲಾತಿಗಳು ಬಂದವು. ತನ್ನ ಬಳಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಈ ಶಾಲೆಯು ತನ್ನ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿತು ಹಾಗೂ ನಗರದ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಅರ್ಹ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಈ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾ ಬರಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶ ಪಡೆಯುವ ಕುಟುಂಬಗಳು/ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಲು ಬರುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕುರಿತು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲಾಯಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು - ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡುವಿನ ಕಡಿಮೆ ಅಂತರ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಕುರಿತ ಸಮಗ್ರ ಮನೋಭಾವ (ಪಠ್ಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ), ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತತೆಯು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಮೂಲಿ ಶಿಸ್ತೀಯ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿತು ಹಾಗೂ ವಿಷಯಗಳ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದನ್ನು ಇದು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿತು.

ಇದರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬೋಧನೆ - ಕಲಿಕೆಯ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇತರ ಶಾಲಾ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಸಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡವು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಹಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅಸಂಭಯವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ತರಗತಿ ಅಥವಾ ಲಿಂಗ ಆಧರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸದೆ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಏಕಕೇಂದ್ರಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಲಹಾ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ವಿವಿಧ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಹಾಡಿನ ನಂತರ ನೀಡಲಾದ ಸಮಯವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳ ದನಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅಂತಹ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿರುವ ರೂಢಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿವಾದಾಸ್ಪದ

ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ವಿವಾದಾಸ್ಪದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದ ಕ್ಲಬ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ 1990ರ ಆರಂಭದ ತನಕ ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾದಂತೆ ಹಾಗೂ ಅದೇ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಮಟ್ಟದ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ವರ್ಚಿಸ್ಸಿನ ಇನ್ನಷ್ಟು ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿದಂತೆ, ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಕುರಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲೇ ಈ ಶಾಲೆಯು ತೃಪ್ತಿಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ಟ್ರಸ್ಟಿಗಳು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ ಕಾರಣ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ತರಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಸತನವನ್ನು ಯೋಜಿಸಲಾಯಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು, ನಗರದಾದ್ಯಂತ ನಡೆಯುವ ಪಠ್ಯ ಸಂಬಂಧಿತ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಧನೆ, ತಮ್ಮ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಎದುರಿಸುವ ದಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಬದುಕು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಮುಖ್ಯ ಚಾಲನಾ ಅಂಶಗಳೆನಿಸಿದವು. ಉದ್ದೇಶಿತ ಜಾಗತಿಕ ಮಾನದಂಡಗಳೊಂದಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕಡಿಮೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ - ಶಿಕ್ಷಕ ಅನುಪಾತದ ಬದಲಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಾಧನೆಯ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ನಿಗಾ ಇರಿಸುವ ಕಠಿಣ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕಲಾಯಿತು.

ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ವಿವಿಧ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು

ಈ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಕುರಿತು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಈ ಎರಡೂ ಶಾಲೆಗಳು ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಂಡಿವೆ. ಶಾಲೆ Aಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವು ಬಲವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಆ ಶಾಲೆಯು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸರವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ, ಶಾಲೆ Bಯು, ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ಬದಲಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಿತ್ರಣದ ಬಾಹ್ಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಮಣಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಶಾಲೆ Aಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಶಾಲೆ Bಯು, ಪ್ರಮಾಣಿಕ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ) ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯತ್ತ (ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ) ಸರಿಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವ ತಪ್ಪನ್ನು ನಾವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ

ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ) ಹೋಲಿಸುವುದು. ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳು ಈಗಲೂ ಸಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ (ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ) ಬಲವಾಗಿ ನೆಲೆಯಾಗಿವೆ ಹಾಗೂ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭೇದ್ಯ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮರುಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ಗಮನ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಣಲಕ್ಷಣವು ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ವಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿದೆ. ಇವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು 'ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸರಕಾಗಿ' ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಹೊರಗಿಡಲಾಗಿದ್ದ, ಉಪೇಕ್ಷಿತ ಜನರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟು (ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಶಾಲಾಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ), ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗದು.

ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ಇದೇ ರೀತಿಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೂ ಸಹ (ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ) ಅವುಗಳಿಗೆ ಇಂತಹ ಯಾವುದೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳು 'ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಸಮುದಾಯ'ದ ಗುಣಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಇವು ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ದೂರ ಸರಿದು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನುⁱⁱ ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ರೋಹಿತದ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ, ಮೇಲ್-ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಉನ್ನತ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಪೂರಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು, ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಹಣ ಪಾವತಿಸಲು ಒಂದಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಡತನದಲ್ಲಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸಣ್ಣ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ರೋಹಿತದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಶಾಲಾ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್‌ನಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಿಗಿಯಾದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಧಿಯು ಅವುಗಳ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶವೂ ಸಹ ತಮ್ಮಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಏಕರೂಪದ ವಿಸ್ತೃತ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರನ್ನು ಗುರಿ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಸೌಲಭ್ಯವಂಚಿತ ವರ್ಗವನ್ನಲ್ಲ.

ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ಇದು ಹೇಗೆ ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸುತ್ತದೆ?

ಶಾಲೆ A ಮತ್ತು ಶಾಲೆ Bಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಈ ಹಿಂದಿನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು, ಸ್ಪಂದನಶೀಲ, ಧನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಾಗಿ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಷಯವು ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಳ ಮತ್ತು ಗೊಂದಲರಹಿತ

ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಕಷ್ಟಕರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು, ಬೋಧನ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು, ಧನಾತ್ಮಕ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಕೇತವೆಂದು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ, ತನ್ನ ಆರಂಭಿಕ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಕಷ್ಟಕರವೆನಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಶಾಲೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾದ ಮೂಲ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವು ಮತ್ತು ಸಲಹೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಕರ ಕೆಲಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ದ್ವಂದ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ನಾವೆಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇವೋ ಅಲ್ಲಿಗೆಯೇ ಸಾಗುವುದು (ಶಾಲೆಯ ಉದ್ದೇಶ) ಸರಿಯಾದ ನಡೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಮಾಣಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು, ಶಾಲೆಯ ಆಚರಣೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸರಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಆ ಶಾಲೆಯು ಯತ್ನಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಅಂದರೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಪರಿಶ್ರಮ, ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವ, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ (ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಹ ಶಾಲಾ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಭಾಗೀದಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಇದರ ಕೊಂಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಳವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತದೆ) ಮುಂತಾದ ಅಗತ್ಯ ಮಾನವ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಅಡಚಿಪ್ಪಣಿಗಳು

- i ಒಂದು ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ii ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ದೈಶಿಕವಾಗಿ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು, ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾ (dis-embedding) ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಹುಲ್ ಮುಖೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಅವರು ಭೋಪಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಬೋಧಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು rahul.mukhopadhyay@azimpremjifoundation.org ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.

● ಅನುವಾದ: ಮೆಲ್ಲಿನ್ ಮೆಂಡೋಸ್ | ಪರಿಶೀಲನೆ: ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಮಂಡೇಕೋಲು

ತರಗತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳದ ಯಾವುದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ನನಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಸಹ ಸಂತಸ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನಿಶ್ಚಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಇದ್ದಾಗ ಯಾವುದೇ ಹಿಂಜರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಚರ್ಚೆಯ ವೇಳೆ ಅವರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಲು ಇದ್ದರೆ, ಕೈ ಮೇಲೆತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಸರದಿಗಾಗಿ ಕಾದರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಶಾಲೆಯ ಸಭಾಚಾರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಸಹಾಯಕ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು | ಏಕಶಿಕ್ಷಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಕಲಿಕೆಗಳು, ಸ್ವಾತಿ ಭಂಡಾರಿ, ಪು. 35